

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów

I. Część monograficzna

Wstęp

Źródła oraz stan badań

Sytuacja w województwie śląskim w przededniu wybuchu wojny

Ordre de bataille walczących stron

Początek wojny w Katowicach

Co wydarzyło się 3 września w Ligocie i Brynowie?

Zajęcie miasta

Wieża Spadochronowa - epizod symboliczny

Straty strony niemieckiej

Aresztowania, egzekucje, ofiary. Ich tożsamość oraz pochówki

Czy był w Katowicach *Adolf-Hitler-Platz*?

Po walkach

Podsumowanie i zakończenie

II. Aneks dokumentacyjny

Nota edytorska

Nr 1: 1939 sierpień 25, Gliwice [?] - Pismo do placówki Abwehry we Wrocławiu, dotyczące nastrojów ludności w polskiej części Górnego Śląska

Nr 2: 1939 wrzesień 1-13, [b.m.] - Dziennik bojowy 3. Odcinka Straży Granicznej (fragment)

Nr 3: 1939 wrzesień 1 - 4, [b.m.] - Dziennik bojowy katolickiego kapelana 239. ID, ks. Wuttge (fragment)

Nr 4: 1939 wrzesień 3-4 [b.m.] - Odpisy dziennika bojowego VIII Korpusu Armijnego

Nr 5: 1939 wrzesień 4, Katowice - Meldunek szefa sztabu 3. Odcinka Straży Granicznej, generała Otto von Knobelsdorffa dotyczący sytuacji w dniu 4 września 1939

Nr 6: 1939 wrzesień 4, Katowice - Rozkaz wstępny dowództwa 3. Odcinka Straży Granicznej dotyczący sposobu zachowania się wojsk niemieckich w obliczu starć z powstańcą samoobroną

Nr 7: 1939 wrzesień 4, [b.m.] - Meldunek wieczorny VIII Korpusu Armijnego

Nr 8: 1939 wrzesień 5, Zawiercie - Załącznik do dziennika bojowego VII Korpusu Armijnego, dotyczący polskich organizacji powstańczych

- Nr 9:** 1939 wrzesień 5, Chorzów – Artykuł z gazety codziennej „Der Oberschlesische Kurier” omawiający zajęcie Katowic przez wojska niemieckie
- Nr 10:** 1939 wrzesień 6, Chorzów – Artykuł z gazety codziennej „Der Oberschlesische Kurier” omawiający zajęcie Katowic przez wojska niemieckie
- Nr 11:** 1939 wrzesień 9, Chorzów – Artykuł z gazety codziennej „Der Oberschlesische Kurier”, omawiający spalenie katowickiej synagogi
- Nr 12:** 1939 wrzesień 13, Katowice – Pismo zastępcy szefa Zarządu Cywilnego, Michaela hrabiego von Matuschki do podległych dowódców policji ochronnej
- Nr 13:** 1939 wrzesień [b.d.], Katowice - Raport bojowy dotyczący zajęcia wschodniogórnośląskiego okręgu przemysłowego w dniu 4 września 1939
- Nr 14:** 1939 wrzesień 14, Katowice - Raport dowódcy 3. Odcinka Straży Granicznej dotyczący zajęcia oraz zabezpieczenia wschodniogórnośląskiego okręgu przemysłowego
- Nr 15:** 1939 wrzesień 19, Katowice – Pismo starosty katowickiego Philippa Heimanna do szefa Zarządu Cywilnego
- Nr 16:** 1939 wrzesień 26, Katowice - Artykuł z gazety codziennej „Kattowitzer Zeitung”, omawiający zajęcie wschodniogórnośląskiego okręgu przemysłowego przez wojska niemieckie
- Nr 17:** 1939 wrzesień 27, Katowice - Załącznik do pisma nadprezydenta prowincji śląskiej i inspektora policji porządkowej do szefa zarządu cywilnego Grupy Armii „Południe” we Wrocławiu z dnia 9 października 1939
- Nr 18:** 1939 październik 19, polowa kwatera główna - Raport dowództwa VIII Korpusu Armijnego, oddział kwatermistrzostwa, na temat doświadczeń zdobytych podczas kampanii w Polsce
- Nr 19:** 1939 listopad 11, Zarzecze - Relacja dowódcy 6. kompanii 327 pułku piechoty, kapitana Teubego [?], dotycząca działań bojowych w województwie śląskim
- Nr 20:** 1939 listopad 13, Radymno - Relacja dowódcy 15. kompanii saperów 327. pułku piechoty, kapitana Petersa, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim
- Nr 21:** 1939 listopad 13, Jarosław - Relacja dowódcy 2. kompanii 327. pułku piechoty, kapitana Kosmali, dotycząca starć z powstańcami podczas walk o województwo śląskie
- Nr 22:** 1939 listopad 14, Przeworsk - Relacja adiutanta II. batalionu 327. pułku piechoty, porucznika Jungnitza, dotycząca ostrzelania przez powstańców kolumny z zaopatrzeniem dla batalionu w okolicach miejscowości Mokre w nocy z 4 na 5 września 1939 r.

Nr 23: 1939 listopad 14, Przeworsk - Relacja adiutanta II. batalionu 327. pułku piechoty, porucznika Jungnitza, dotycząca ostrzelania przez powstańców kolumny z zaopatrzeniem dla batalionu w Katowicach w dniu 4 września 1939 r.

Nr 24: 1939 listopad 19, [b.m.] - Relacja dowódcy II batalionu 372. pułku piechoty, kapitana Schwiedera, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim

Nr 25: 1939 listopad 22, Rymanów - Relacja podoficera Alfreda Brzyka z 3. kompanii 239. oddziału obrony przeciwpancernej, dotycząca walk oddziału w dniach 2-5 września 1939 r.

Nr 26: 1939 listopad 27, Rymanów - Relacja gefrajtra Wenera Haucke, dotycząca walk z powstańcami w województwie śląskim

Nr 27: 1939 listopad 27, Rymanów - Relacja gefrajtra Gustava Grögera, dotycząca wejścia do Katowic

Nr 28: 1939 listopad 27, Rymanów - Relacja gefrajtra Theodora Schmidta z plutonu łączności 239. oddziału obrony przeciwpancernej, dotycząca walk oddziału w dniach 2-5 września 1939 r.

Nr 29: 1939 listopad 27, Rymanów - Relacja podoficera Roberta Klodwiga z 13. kompanii 239. oddziału obrony przeciwpancernej, dotycząca walk z powstańcami w województwie śląskim

Nr 30: 1939 listopad 27, Rymanów - Relacja podoficera Gillera, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim

Nr 31: 1939 listopad 27, Rymanów - Relacja podoficera Herberta Hoffrichtera, dotycząca wejścia do Katowic

Nr 32: 1939 listopad 27, Rymanów - Relacja podoficera Hansa Ruffera z 3. kompanii 239. oddziału obrony przeciwpancernej, dotycząca walk z powstańcami na terenie województwa śląskiego

Nr 33: [b.d. i m.] - Relacja dowódcy 14. kompanii 372 pułku piechoty, kapitana Jalowy'ego, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim

Nr 34: [b.d. i m.] - Relacja dowódcy 5. kompanii 327. pułku piechoty, kapitana Wolffa, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim

Nr 35: [b.d. i m.] - Relacja dowódcy 14. kompanii 327. pułku piechoty, N.N. kapitana, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim

Nr 36: [b.d. i m.] - Relacja dowódcy 1. plutonu 14. kompanii 372. pułku piechoty, porucznika Kani, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim [2-5 IX 1939]

Nr 37: [b.d. i m.] - Relacja dowódcy 1. plutonu 14. kompanii 372. pułku piechoty, porucznika Kani, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim [4 IX 1939]

- Nr 38:** [b.d. i m.] - Relacja dowódcy 2. plutonu 14. kompanii 372. pułku piechoty, podporucznika Schmittdiela, dotycząca działań bojowych w województwie śląskim
- Nr 39:** [b.d. i m.] - Relacja dowódcy 1. kompanii 239. oddziału obrony przeciwpancernej, porucznika Tresta [?], dotycząca walk z powstańcami w okolicach Katowic
- Nr 40:** [b.d. i m.] - Relacja dowódcy 1. kompanii saperów 239. ID, N.N. porucznika, dotycząca walk z powstańcami na terenie województwa śląskiego
- Nr 41:** [b.d. i m.] - Relacja podoficera Heintze, dotycząca walk z powstańcami w Katowicach
- Nr 42:** 1940 [b. d. i m.] – Opracowanie dotyczące szlaku bojowego 239. ID w latach 1939/1940, autorstwa szefa dywizyjnej komórki wywiadu, kapitana Voglera (fragment)
- Nr 43:** 1940 luty 27, [w miejscu postoju] - Raport uzupełniający lekarza dywizyjnego jednostki o numerze poczty polowej 09248
- Nr 44:** 1940 wrzesień 30, Katowice - Pismo policji budowlanej miasta Katowice do prezydenta rejencji katowickiej w sprawie zniszczeń wojennych w mieście
- Nr 45:** 1942 kwiecień 23, Katowice – Uzasadnienie wyroku Wyższego Sądu Krajowego, skazującego na karę śmierci nauczyciela Adama Gacka (fragment)
- Nr 46:** 1942 listopad 2, Katowice – Notatka urzędnika urzędu stanu cywilnego w Katowicach w sprawie śmierci Augusta Krzewitzy we wrześniu 1939 r. (fragment)
- Nr 47:** 1943 marzec 29, Katowice – Raport urzędnika urzędu stanu cywilnego w Katowicach w sprawie śmierci Augusta Krzewitzy we wrześniu 1939 r. (fragment)
- Nr 48:** 1946 sierpień 11, Katowice - List Franciszka Szymiczka do Kazimierza Gołby, będący odpowiedzią na ankietę zamieszczoną w „Gościu Niedzielnym” (fragment)
- Nr 49:** 1946 sierpień 18, Katowice - List Emanuela Gruszki do redakcji „Gościa Niedzielnego”, będący odpowiedzią na apel Kazimierza Gołby (fragment)
- Nr 50:** [b.d.] Kraków - Wspomnienia kapitana Mariana Tułaka z walk 11. kompanii IV batalionu 73. pułku piechoty w Katowicach w dniach 3-4 września 1939 r. (fragment)
- Nr 51:** 1949 luty 22, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Franciszka Kuźnika, ur. 26 lutego 1904 r. w Lędzinach, przez sędziego okręgowego śledczego Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 52:** 1949 luty 23, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Pawła Dworaczka, ur. 5 stycznia 1893 r. w Sośnicy [dziś: Gliwice], przez sędziego okręgowego śledczego Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 53:** 1949 luty 23, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Antoniego Neliszera, ur. 5 czerwca 1914 r. w Katowicach, przez sędziego okręgowego śledczego Zygmunta Brzyckiego (fragment)

- Nr 54:** 1949 luty 25, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Romana Buli, ur. 16 sierpnia 1901 r. w Chorzowie-Batorym, przez sędziego okręgowego śledczego Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 55:** 1949 luty 25, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Jerzego Wrzeskiego, ur. 26 września 1902 r. w Katowicach, przez sędziego okręgowego śledczego Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 56:** 1964, Dortmund – Wspomnienia Hansa Klemensa, dotyczące zajęcia Katowic przez Niemców we wrześniu 1939 r. (fragment)
- Nr 57:** 1967 kwiecień 25, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Rafała Kocika, ur. 4 lipca 1920 r. we Wrześni, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 58:** 1967 maj 8, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Stanisława Feigego, ur. 18 maja 1924 r. w Katowicach, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 59:** 1967 maj 15, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Mieczysława Grabowskiego, ur. 3 maja 1905 r. we Włoszakowicach, pow. Leszno, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 60:** 1967 maj 19, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Marii Noras z d. Renc, ur. 16 maja 1916 r. w Królewskiej Hucie [dziś: Chorzów], przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 61:** 1967 maj 30, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Stanisława Nogaja, ur. 8 listopada 1903 r. w Poznaniu, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 62:** 1967 maj 31, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Piotra Biolika, ur. 16 maja 1905 r. w Janowie [dziś: Katowice-Janów], przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 63:** 1967 czerwiec 1, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Stefana Globisza, ur. 26 grudnia 1893 r. w Karłubcu, pow. Strzelce Opolskie, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 64:** 1967 czerwiec 1, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Wandy Mikołajczak, ur. 10 maja 1903 r. w Sosnowcu, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 65:** 1967 czerwiec 3, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Franciszki Łukaszewskiej, ur. 28 marca 1898 r. w Zbietce, pow. Wągrowiec, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 66:** 1967 czerwiec 19, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Łucji Sikora, 1. voto Mnich, ur. 12 grudnia 1903 r. w Katowicach, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)

- Nr 67:** 1967 czerwiec 23, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Elżbiety Cierpiol z d. Dziura, ur. 2 września 1919 r. w Królewskiej Hucie [dziś: Chorzów], przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 68:** 1967 czerwiec 27, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Józefa Machoczka, ur. 30 października 1919 r. w Katowicach, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 69:** 1967 lipiec 1, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Wiesława Mnicha, ur. 25 stycznia 1924 r. w Katowicach, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 70:** 1967 lipiec 5, Katowice – Protokół przesłuchania świadka Janiny Koczy, ur. 30 grudnia 1901 r. w Sosnowcu, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 71:** 1967 lipiec 5, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Pawła Szyszka, ur. 14 grudnia 1910 r. w Katowicach, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 72:** 1968 styczeń 9, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Kazimierza Kluzika, ur. 26 lipca 1903 r. w Brynowie [dziś: Katowice-Brynów] przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 73:** 1968 luty 8, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Huberta Domagały, ur. 2 listopada 1911 r. w Brynowie [dziś: Katowice-Brynów], przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 74:** 1970 maj 21, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Konrada Czecha, ur. 22 stycznia 1925 r. w Katowicach, przez prokuratora Edwarda Chudzika (fragment)
- Nr 75:** 1970 lipiec 8, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Pawła Iwy, ur. 31 maja 1921 r. w Królewskiej Hucie [dziś: Chorzów], przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 76:** 1971 grudzień 14, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Jana Bolesława Warcholika, ur. 1 stycznia 1912 r. w Krakowie, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 77:** 1972 lipiec 12, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Genowefy Pauliny Czempas z d. Wala, ur. 25 stycznia 1920 r. w Katowicach, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 78:** 1972 lipiec 26, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Sylwestra Jendreczka, ur. 28 grudnia 1907 r. w Zabrze, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 79:** 1974 luty 20, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Józefa Macieja Gwiszcza, ur. 26 lutego 1919 r. w Katowicach, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)
- Nr 80:** 1974 kwiecień 1, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Jerzego Kapłonka, ur. 18 lipca 1918 r. w Katowicach, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)

Nr 81: 1974 kwiecień 2, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Józefa Bujara, ur. 6 września 1910 r. w Warszowicach, pow. Pszczyna, przez prokuratora Zygmunta Brzyckiego (fragment)

Nr 82: Ok. 1978, [b.d.] - Wspomnienia katowiczana Franza Rontschki z sierpnia i września 1939 r. (fragment)

Nr 83: 1987 wrzesień 14, Katowice - Relacja Norberta Persicha, członka Komisji Historycznej Hufca ZHP w Katowicach, ur. 29 maja 1920 r., złożona przed Przewodniczącym Komisji Historycznej Hufca Tadeuszem Czylokiem, w obecności Henryka Kempnego i Ernesta Szmatlocha (fragment)

Nr 84: 2003 listopad 17, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Andrzeja Rożanowicza, ur. 11 lipca 1925 r. w Katowicach, przez prokurator Ewę Koj (fragment)

Nr 85: 2003 listopad 26, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Stefana Balwierza, ur. 17 sierpnia 1918 r. w Dąbrowie Górniczej, przez prokurator Ewę Koj (fragment)

Nr 86: 2004 styczeń 28, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Wiliama Bury, ur. 28 stycznia 1916 r. w Karwinie, przez prokuratora Zbigniewa Woźniaka (fragment)

Nr 87: 2004 luty 4, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Gertrudy Kamińskiej z d. Marcinkowskiej, ur. 28 października 1929 r. w Katowicach, przez prokurator Ewę Koj (fragment)

Nr 88: 2004 marzec 4, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Henryka Kaszuby, ur. 11 grudnia 1929 r. w Rudzie Śląskiej, przez prokurator Ewę Koj (fragment)

Nr 89: 2004 maj 27, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Jerzego Siemiginowskiego, ur. 10 czerwca 1925 r. w Kołomyi, przez prokurator Ewę Koj (fragment)

Nr 90: 2005 czerwiec 3, Katowice – Wywiad przeprowadzony przez Pawła Czado z Krystianem Markiewiczem

Nr 91: 2005 czerwiec 13, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Czesława Markiewicza, ur. 3 marca 1928 r. w Katowicach, przez prokurator Ewę Koj (fragment)

Nr 92: 2005 czerwiec 16, Katowice - Protokół przesłuchania świadka Alfreda Dybały, ur. 25 maja 1932 r. w Katowicach, przez prokurator Ewę Koj (fragment)

Indeks osobowy

Bibliografia

Zusammenfassung

Summary